

Bilgi Çağında Eğitim-Bilgi İlişkisi, Bilgiyi Plânlama ve Bilginin Sunumu

Mehmet ÇAĞLAR¹

Özet

Bu çalışmada, sözel iletişim becerileri sorunlarının okul ortamlarındaki etkinliklerle aşılabilmesi ve/veya azaltılabilmesi için bilginin sunumuna ilişkin değerlendirmeler yapılarak etkili bir bilgi sunumu uygulama modeli tasarlanmıştır. Bu model, kendi içinde basamaklara ayrılan dört aşamalı bir süreç belirlemiştir. Modelin amacı, yoğun olarak bilgi atakları altındaki öğrenen kitlelerinin, kendi gereksinmelerine göre niteliksel/niceliksel olarak bilgiyi seçebilmelerinin; bunu sunabilmelerinin aşamalı olarak nasıl kazanabileceğini aktarmaktadır. Çünkü dil gelişiminde anlam bilgisi, konuşanın cümleleri anlamak zorunda olduğu, onları kendi kişisel bilgi/biliş dağarcığıyla şekillendirdiği bilgidir. Veriler resmî dokümanlar, raporlar, eğitimle ilgili kurum ve kuruluşların kaynaklarından toplanmıştır. Bu çalışmadan çıkarılan sonuçların bazıları şunlardır: Plânlama gereksinimleri kapsamında ders içeriklerinden, öğretim metot ve tekniklerinden, öğrenme paradigmalarındaki değişimlere kadar birçok alanda niteliksel değişimler üzerinde durulmalıdır. Eğitim plânlamaları, eğitsel değişim süreçlerine göre uyarlanmalı; uygulama stratejileri olarak düşünülmalıdır. Geleceğe yönelik açılımlar göz önüne alınarak bilginin plânlanması, plânlamaların sistemli olarak yapılandırılması, sistematik olarak öğretilmesi çağımızda yaşanan köklü değişimlere alt yapı hazırlamak anlamında yorumlanmalıdır.

Anahtar sözcükler: bilgi çağı, bilgi, bilgiyi plânlama, bilginin sunumu, sözel iletişim becerileri

Relationship Between Education and Knowledge in Information Era: Planning and Representing Knowledge

Abstract:

This study aims to pursue multiple goals. One of the major aims of this study is to emphasize the importance and the meaning of knowledge. This research focuses, why we do need to know and meaning of knowledge. Besides, this study aims to explore the importance of attaining knowledge. This study also discusses why this era is named as Information Age and what cause-effect relations affected the naming of this era. Most important step for learners here is to understand the importance of attaining knowledge and being able to obtain knowledge and being eager to obtain it. Data, official documents and reports used in this research are all collected from educational corporations and institutions. Results of the study showed that, schools' expectations are not parallel to learners' expectations in terms of being successful and grading system at this information age and this finding gives way to persons to attain knowledge in their area of interest. Some other consequences of the study highlighted the demand of qualitative changes in terms of educational planning, course contents, teaching methods and techniques, and teaching paradigms. Curriculum planning should be applied according to the educational change processes and should be considered as application strategies. Planning and constructing knowledge should be approached in a systematical manner by considering future implications and this systematical learning-teaching process should be interpreted as preparing a groundwork by observing present radical changes.

Keywords: Information age, knowledge, planning knowledge, presentation of knowledge

1. Giriş

Bilginin durmaksızın çoğaldığı ve aynı hızla eskidiği çağımızda, öğrenme, daha yoğun olarak kitle iletişim araçları ve teknolojik araçlarla gerçekleşmektedir. Okulların, öğrenenlerden not ve sınıf geçme anlamındaki başarı beklentileri, öğrenenlerin beklentileriyle örtüşmemektedir. Bu da bireylerin kendi seçtikleri alanlarda, kendi kendilerine bilgi edinmeye çalışmalarını gerçekleştirmesini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, eğitimi günümüz koşullarına göre güncellemek gerekmektedir.

Temel olarak öğrencilere bilginin anlamı, önemi, neden gerekli olduğu, edinilmeye değer bir şey olduğu ve çağımızın bilgi çağı olarak adlandırılmasının hangi neden-sonuç ilişkilerine bağlı olarak gerçekleştiği kavratılmalıdır. Çünkü en önemli adım, öğrenenlerin bilgi edinmenin önemini anlamaları ile bilgiye nasıl ulaşacaklarını öğrenmeye heveslenmeleri olacaktır.

Dil bilimciler, bir toplumda kullanılan konuşma dilini, bir ulusun, bir dil birliğinin, dilinin yazıyla ilişkili olmayan ve çeşitli söyleşi özellikleri taşıyan yönü olarak tanımlamaktadır. Yapay bir semboller sistemi olan dil aracılığı ile elde edilen bilgiler bir kuşaktan diğerine aktarılmaktadır ve böylece yeni kuşak temsilcileri elde edilen bu bilgiler üzerine yenilerini bulup insan topluluğunu daha iyiye ve rahata götürme yönünde çalışmalarını sürdürmektedir. Kişiler, dil aracılığıyla bilgilerini birbirine aktararak daha çabuk başarıya ulaşmış çalışmalarında büyük aşamalar kaydedebilmektedirler. Dil, bilgi vermek amacıyla kullanıldığı kadar iki veya daha çok kişinin ilginç bir konu bulup bilgi aktarımına girinceye dek iletişim sağlamak amacı ile ve/veya duyguları ifade etmekte kullanılmaktadır.

Dil, geçirilen yaşantılar sırasında tüm kuralları ile birlikte doğal olarak öğrenilmektedir. İleri yaşlarda çocuklar, dili kendilerine özgü bir biçimde kullanarak çevrelerindeki diğer bireylerle iletişim kurmaya yönelmektedirler. Kurulacak bu iletişimin sağlıklı ve olumlu bir temele dayanması ancak erken çocukluk döneminde geçirilecek deneyimlere bağlı olmaktadır (Aksan, 1997: 85; Bee ve Collins, 1992: 296; Temel ve Bekir Şimşek, 1998: 301).

Dil gelişiminde anlam bilgisi, konuşanın cümleleri anlamak zorunda olduğu ve onları kişinin kendi bilgi dağarcığı ile ilişkilendirdiği bilgidir. Diğer bir deyişle sözcüklerin belirli bir anlamı ifade etmek için kullanılmasıdır. Anlam bilgisi nesnelere semboller arasında nasıl bir ilişki kurulduğunu ifade etmektedir. Çocuk, dili anlamlı kullanmaya başladığında belirli durumlar ve nesnelere kendi düşünceleri arasında anlamlı ilişkiler kurmaktadır. Sözcük ve cümlelerini belli anlamlar oluşturmak üzere ortaya koymaktadır. Çocuklar büyüdükçe, sözcük dağarcıklarını yeni sözcüklerle zenginleştirmekle kalmazlar; aynı zamanda eski sözcüklerin yeni ve değişik anlamları olduğunu da öğrenirler. Sözcük dağarcığının gelişimi, tek başına, anlam bilgisi hakkında fazla bilgi vermez. Çocuklarda sözcük anlamının gelişimi ve sözcüklerle anlamları arasında ilişkinin kurulabilmesi için çocuğun yeterli sözcük dağarcığına sahip olması gerekir. Çocuğun sözcük dağarcığı, kısmen sözcüklerin ve anlamlarının kendine öğretilmesi kısmen de kendi merakı sonucu sözcük anlamlarını sorması ile oluşur (Dale, 1976: 166; Fişek ve Yıldırım, 1993: 47).

Yapılan açıklamalardan ve tanımlardan da anlaşılacaktır ki anadil edinimi

süreğen bir yapıdadır ve gelişimi de bununla koşut olarak ilerlemektedir. Sağlıklı iletişimin temel aracı olan dil edinimi ve dilin etkili, yetkin, doğru kullanılması, sözel dilin ne ölçüde kazanıldığıyla ilgilidir. Unutulmamalıdır ki dil dersleri, ifade ve beceri dersidir. Bu nedenle okul öncesi dönemden başlanarak, çocuklarda anadilin doğru, bilinçli ve kendine güven duygusuyla kullanılması alışkanlık hâline getirilmelidir. Bunu kazandırabilmenin en etkili yolu, öğrencilere duygu ve düşüncelerini sözlü olarak aktarabilme fırsatlarının sağlanmasıyla olanaklıdır. Bir sistem içinde, seçilmiş, düşünülmüş konularda önceden çalışılarak ve/veya doğaçlama olarak konuşulması, grup karşısında düşüncelerini sözlü olarak ifade edebilme, çocuklarda konuşmayı örüntülemeyi, bir konuya odaklanabilmeyi, sözel iletişim süreçlerini sezerek etkili biçimde kullanabilme yaşantıları edinebilmeyi, ilgili soru sorabilmeyi, içerik tartışabilmeyi, eleştirel bakış açısı oluşturabilmeyi, konuşan kişiyi veya konuşma sırasında kendini incelemeyi ve bu şekilde sözsüz iletişimi, beden dilini, jest ve mimikleri ayırt ederek algılamayı öğretebilecek, oldukça önemli çalışmalar bütünüdür. Çünkü okuma, dinleme, anlama, anlatma, yazma süreçleri, dairesel bir döngü gibidir. Her bir halka bir sonraki ve bir önceki halkayı sürekli ve sistemli olarak etkileme gücüne sahiptir.

Demirel, (1999: 40) sözel iletişim becerilerinin edinilmesi ve geliştirilmesinin temeli *konuşma* etkinliğidir; demektedir. Konuşma, düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin, seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır. İnsanlar arası en önemli iletişim ve etkileşim aracı konuşmadır. Konuşmanın dört niteliği vardır.

Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma, ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insan bedeninde var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudaklar ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde iş birliği ile gerçekleşen bir süreçtir.

Konuşmanın psikolojik niteliği: Bu noktada anlam bilim (semantik) devreye girmektedir. Anlam bilime göre, biz, kavramların kendileri üzerinde değil o kavramlara ilişkin kendi deneyimlerimiz üzerinde düşünüp konuşuruz. Bu bakımdan, konuştuğumuzda dış dünyanın kendisi üzerinde değil doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin kendi tepkilerimiz üzerinde konuşuruz.

Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal yaşamın bir ürünüdür. İnsanoğlu, birlikte yaşamaya başladığı andan itibaren bir şekilde iletişim kurma ihtiyacı hissetmiştir. Konuşma, dil kullanarak iletişim kurma yoludur.

Ancak bireysel veya toplumsal pek çok etmen nedeniyle günümüzde, sözlü ve/veya yazılı iletişim kurmada ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Bilgi çağının, iletişim teknolojilerini yaşamın her alanına taşıyor ve aktif kullanıcı olmayı özendiriyor olması, bireyler arası iletişimde mutlaka bir araçtan (cep telefonu, bilgisayar vs.) yararlanılmasını dayatmaya başlamıştır. Aracı kullanarak iletişim kurmaya alışılması da sözlü iletişim becerilerinde ve yazılı iletişim becerilerinde kendine göre bir jargon oluşturarak, niteliksel anlamda kayıplara ve/veya gerilemelere neden olmaktadır. Hızla üretilen ve aynı hızda tüketilen bilgi temelli, bilgi çağında, bireyin bağımsız kişiliğini geliştirmesine izin vermediği düşünülen modern eğitim ve savları kabul görmemektedir. Bilgi çağı, bireylerin bağımsız kişilik kazanmasını her türlü etkiden uzaklaşarak elde etmesini

savunur. Ama bireyselliğe yönelimin yoğunluğu ile insanlar topluma yabancılaşmaktadır (Tekeli, 1994: 109). Bunun en belirgin örneği her yönüyle yaşamımıza giren ve belirleyici özellikleriyle öne çıkan bilgisayar ve internet kullanım alanları olmaktadır. Okul öncesi veya okul çağında olan çocuklar, gençler ve yetişkinler, farklı trendlerle bilgisayar/internet kullanıcısı olsalar da ortak özellikleri, bilgisayar ve/veya internete aşırı yoğunlaşmalarının etkileriyle, yaşadıkları toplumlardan ve sosyo-kültür alanlarından soyutlanmış durumuna gelmeleridir.

Böylece birey toplumsallaşamamakta, insanlardan uzaklaşmakta, topluma yabancılaşmakta ve aile bireyleriyle ilişkisi zayıflamaktadır. Günümüz, bilgisayarların egemenliğindedir. Yabancılaşma, özellikle günümüzde, tüm kurumları ve insan ilişkilerini etkileyen bir kavram durumuna gelmiştir. Yabancılaşmanın en çok etkilendiği alanlardan birisi de eğitimidir. Özellikle ilköğretimin son 3 yılı ile yüksek öğretimde yabancılaşma daha belirgindir. Gençlik sorunlarının yoğunlaştığı tüm ülkelerde yabancılaşma yaşanmaktadır. Amerikalı sosyologlardan Seeman, yabancılaşma konusunu sosyo-psikolojik boyutuyla araştırarak “toplum içinde hareket eden bireyin kişisel açıdan yabancılaşmasını” incelemiştir. Seeman, yabancılaşmayı, kişinin, özduyuları ve özgereksinimleri ile bağlantısını kaybetmesi olgusu olarak tanımlamaktadır. Yabancılaşma kavramının değişik boyutları ve içeriği aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Tezcan, 1998: 181–182/ 71; Seeman, 1959):

Güçsüzlük: İçinde yaşanılan toplumu etkilemede yetersizlik ya da yetersizlik duygusu taşımaktır. Bireyin ulaşmak istediği amaçlara ulaşamamasının doğurduğu duyularla ilişkilidir.

Anlamsızlık: Olumlu sayılan amaçlara varma olanağı olsa bile etkinlik anlam kazanamamaktadır. Bir tür yönetme ve inanç yolları eksikliği duygusudur. Bireyin neye inanacağına karar verememesi durumundan kaynaklanan duygudur.

Kuralsızlık: Belirli amaçlara ulaşmak için toplumsal olarak benimsenmeyen davranışlara başvurma gerekliliği hakkındaki yüksek beklentidir.

Soyutlanma: Üyesi bulunulan toplumun belirlenmiş normlarına ve amaçlarına yeterli olmayan biçimde katılma ya da bunlara yabancılaşmadır.

Öz Yabancılaşma: Kendi kendine yabancılaşmadır. Bireyin kendisini ödülendirici, gerçek doyum sağlayıcı etkinlikler bulmakta yetersiz kalmasıdır.

Weinberg (1971), öğrencilerin yabancılaşmasını teşvik eden kaynaklardan söz etmektedir. Buna göre, kişisel olmayan, toplumsal genel çevrede öğrenenler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Çünkü eğitim sistemi ve sistemin nüveleri, odaklanılan durum dışındaki etkileşimlere, iletişimlere fırsatlar oluşturmakta isteksizdir. Başlıklar hâlinde yabancılaşma kaynakları şöyle özetlenebilir:

- 1.Öğrenciler birbirleriyle iletişime giremezler;
- 2.Öğretim yetersiz ve ilgisizdir;
- 3.Bürokratik üşengeçlik vardır;
- 4.Bireylerde can sıkıcı algılar ve yorgunluklar bulunur;

5.Okullarda hızlı ve büyük değişimler yaşanmaktadır;

6.Kurallar ve yönetmelikler, otoriter denetimi etkili kılmaktadır.

Yabancılaşmayı önlemenin veya kısmen azaltabilmenin en etkili yolu öğrenenlerde aidiyet kavramını okul ile bütünleştirerek, bireysel doyuma ulaşmaları için yönlendirmektir. Bu da okulun, derslerin, ders içeriklerinin öğrenenlerin gereksinimlerine göre düzenlenmesi ile olanaklıdır. Öğretim tekniklerinin bireyselleştirilerek güncellenmesi, öğrenenlerin okula devam etme oranlarını artırabilir. Çünkü bireysel öğretim teknikleri, öğrenen merkezlidir. Her öğrenene göre, ilgi, yetenek ve kapasite belirlenmekte; içerik adım adım ilerlemekte, hedef ve amaçlar kişiye özgülük göstermektedir. Bu bağlamda kişi hem kendisiyle, hem de içinde bulunduğu grup ve/veya gruplar ile etkileşimde, iletişimde. Nedeni-sonucu öğrenen tarafından anlaşılan etkinlikler, yabancılaşmayı azaltabilir. Plânlama gereksinimleri kapsamında ders içeriklerinden, öğretim metot ve tekniklerinden, öğrenme paradigmalarındaki değişimlere kadar birçok alanda niteliksel değişimler üzerinde durulmalıdır. Bu bağlamda eğitim plânlamaları, eğitsel değişim süreçlerine göre uyarlanma ve uygulama stratejileri olarak düşünülmelidir. Bilgiyi plânlama, stratejik bir öneme sahiptir. Çünkü bilgi çağındaki en önemli değer bilgi ise en önemli beceri de bilgiye ulaşmayı bilmektir. Bilgiye ulaşmak ise problem çözme sürecinin geri dönüşümlü olarak yaşanması anlamına gelmektedir. Zihinsel olarak problem çözme yetkinliğine ulaşmış bireylerin, problem çözmenin pratik dayanaklarının da farkında olduğu söylenebilir. Bireyler, bilgiye ulaşmada problem çözme aşamalarını kullanmaktadır. Ayrıca bu süreçte karşılaşılan problemleri çözmek için de zihinde biriktirilmiş bilgi kaynaklarından yararlanılmaktadır. Geleceğe yönelik açılımlar da göz önüne alınarak bilginin plânlanması, bu plânlamaların da sistemli olarak yapılandırılması, sistematik olarak öğretilmesi çağımızda yaşanan köklü değişimlere alt yapı hazırlamak anlamında yorumlanmalıdır. Yaşamın her aşamasında bilgi ve bilgiye ulaşmak önemlidir. Çünkü en sıradan bir durumda da spesifik bir durumda da bilgi kullanımı söz konusudur. Nitelikli bilginin kazanılması, bilgiye plânlı olarak ulaşılması ile yakından ilgilidir; denebilir. Bu da ulaşılan bilginin, istenen amaç ve hedefler doğrultusunda kullanılması anlamında değerlendirilebilir.

1.1. Model

Sözlü iletişim kurarken, birey yalnızca sözel mesajları kullanmamaktadır. Düşünceler sözel mesajlarla iletilirken, sözel mesajların içeriğindeki duygular daha çok söz ötesi ve sözel olmayan davranışlarla aktarılmaktadır. Göz teması, fiziksel yakınlık, duruş biçimi, yüz ifadeleri sözel olmayan iletişim davranışlarıdır. Ses tonu, vurgulamalar, susmalar ise söz ötesi iletişim davranışlarıdır.

Bilgi çağı bir yandan insanların sözel, bire bir, yüz yüze ve/veya grupla, toplumla iletişimini zayıflatırken bir yandan da etkili, yetkin ve başarılı iletişim becerileri beklentisi oluşturmaktadır. Hızlı ve çabuk tüketilen ilişkiler, iletişimi de bu düzeye çekmeye çalışmaktadır. Sözel iletişim becerilerinin okullarda sistemli ve sistematik olarak yer alması, uygulanması, öğretilmesi ile bilgi çağının bu önemli sorunu aşılıma çalışılmalıdır. Sözel iletişim becerilerini edindirmeye yönelik kullanılacak öğretim teknikleri, dil öğretim tekniklerinden farklı olmayacaktır. Bu çalışmada, edinilen verilerden hareketle, sözel iletişim becerileri sorunlarının okul ortamlarındaki etkinliklerle

aşılabilmesi ve/veya azaltılabilmesi için bilginin sunumuna ilişkin değerlendirmeler yapılarak etkili bir bilgi sunumu uygulama modeli tasarlanmıştır. Bu model, kendi içinde de basamaklara ayrılan dört aşamalı bir süreç belirlemiştir. Modelin amacı, yoğun olarak bilgi atakları altında olan öğrenen kitlelerinin, kendi gereksinimlerine göre niteliksel ve niceliksel olarak bilgiyi seçebilmelerinin ve bunu sunabilmelerinin aşamalı olarak nasıl kazandırılabilceğinin öğretilmesidir. Temel aşamalar şöyle sıralanmaktadır:

1. Bilginin sunumu;
2. Hazırlık yapılması gereken konular,
3. Eğitimde bilginin sunumu aşamaları,
4. Eğitimde bilgi sunumunun etkileşimle işlevselleşmesidir.

1.2. Bilginin Sunumu

Bilginin kazanılması, düzenlenerek etken hâle getirilmesi, paylaşılması, etkili ve işlevsel bir biçimde kullanılması süreci, bilgi yönetimidir. Bilgi yönetimi tanımından hareketle, ulusların kendi eğitimsel politikalarını gözeterek okul öncesi dönemden itibaren öğrenenlerin bilişsel, duyuşsal ve gelişimsel düzeyleri göz önünde bulundurularak, hangi bilgilere nasıl ulaşacaklarının sistemli ve sistematik olarak plânlanması ve öğretilmesi gereklidir; sonucuna ulaşılabilir. Eski stil öğrenme-öğretme yöntemleri ve teknikleri, günümüz koşullarını ve gelecekteki koşulları karşılamaya yeterli değildir. Çünkü müfredatlar öğrenenlerin tümünü aynı düzeyde, aynı öğrenme hızında, aynı ilgi, algı, istek ve yetenekte kabul etmektedir. Ayrıca müfredatlar, öğretmenleri de öğretim anlayış, algısı ve uygulama kapasitesi anlamında aynı var saymaktadır. Bilgi çağındaki yapılanış ise farklılıklara vurgu yaparak bilginin gücünü ve etkisini öne çıkarmaktadır. Aynı kabul etme, aynı var sayma hızla anlamını yitirmektedir. Çünkü bilginin derin ve yoğun olarak çoğalması, çoğaldığı oranda ve hızda farklı kitlelere, bireylere ulaşabilme ortamının olması, yeni, farklı, sıra dışı fikirlerin anlamlı ortamlarda değer bulmasına hizmet etmektedir. Bilginin yaygınlaşmasıyla, kalıpcı, dar, şablon zihniyetlerde bile esneme, gelişme, değişme görülebilmektedir. Bu aşamada yapılması gereken, üretilen bilgiye ulaşmanın plânlarının hazırlanarak işlevsel olarak öğretilmesine ortam hazırlamak olmalıdır. Hangi bilginin hangi öğrenenlere verileceği ile belirlenen bilginin nasıl edinileceği süreci özenle plânlanarak, ele alınmalıdır. İzlenebilecek aşamalar, şöyle verilebilir: **1. Ne tür bilgi? 2. Neden? 3. Kimlere? 4. Nasıl ulaşılacak? 5. Nasıl ve nerede kullanılabilir? (Edinilen bilgi) 6. Tartışma ve değerlendirme.**

Ne tür bilgi? Seçici olunmalı, gereksinimler düşünülerek, işlevsel bilgiye ulaşmak için bilginin doğru, öz, kolay anlaşılır olmasına önem verilmelidir.

Neden? Bilginin seçilme nedeni, içeriğinin ve kapsamının, seçilen grubun düzeyine ve yaşamına aktarıp kullanabilme yoğunluğuna göre karşılaştırılmalıdır. Bu aşama, bilginin amacını saptamayla da yakından ilgilidir.

Kimlere? Hedef kitlenin hangi ders veya derslerle ilişkili olarak bu bilgiye gereksinim duyabileceği, öğrenenlerin bireysel bütün özelliklerinin dikkate alınması ile ortaya çıkacaktır. Hedef kitlenin genel ve özel profili, buradaki yönelimi belirleyecektir.

Nasıl Ulaşılacak? Bilgi öznesi, hedef kitle ve amaç (ve/veya amaçlar) belirlendikten sonra bilgiye ulaşma yol ve yöntemleri, kaynaklara erişebilmek için kullanılacak teknolojik araç-gereçler, teknik bilgiler, bunların kullanımı, aktarımı ve paylaşımı birbiriyle bağlantılı olarak verilmelidir.

Nasıl ve Nerede Kullanılabilir? Bu aşama, elde edilen bilginin nasıl ve nerede kullanılabileceğine ilişkin seçeneklere yöneliktir. Bir anlamda, elde edilen bilginin nasıl değerlendirilebileceğinin şifresinin çözülmesidir. Hem eski bilgilerin gözden geçirilerek güncellenmesini hem de yeni bilgilerin nerelere aktarılacağına farkına varılması sağlanabilir. Yine bu aşama ile neyin bilgi neyin bilgi olmadığını da sorgulanması kendiliğinden öğreniliyor olabilir.

Tartışma ve Değerlendirme: Son aşama olarak herkes bilgiye ulaşmada kullandığı, kendi yolunu/yöntemini aktarabilir. Tartışma ve değerlendirme, kişilere yeni bakış açıları sunabilir. Birden çok çözümleme yolu olması hem bireysel hem grup çalışmalarının yapılabilmesi olanağı verebilir. Bu da deneysel olarak önerilen bu aşamaların başarısını sınaama şansı verebilir.

Özden, (2002: 15) ve Öğüt (2003: 9) bilgiyi; genel anlamda düşünme, yargılama, akıl yürütme, okuma, gözlem ve deney yoluyla elde edilen “düşünsel ürün” ya da “öğrenilen şey” olarak tanımlamaktadır. Bilgi, bu anlamıyla belirli bir süreçten geçerek işlenmiş, sahibi için anlamlı olan, yönetsel karar almada stratejik öneme haiz olduğu var sayılan veya gerçek değeri olan veri demektir. Küreselleşme ile beraber yoğun bilgi birikimine girilen bir süreç başlamıştır. Bu yoğunluk, bilgi çeşitliliğini ve zenginliğini yaşamın her alanına yöneltmiştir. Bilgi çağı, öğrenmeyi herkes için olanaklı kılan yeni eğitim teknolojilerinin gelişmesine yol açtığı için (Reddi, 1991: 347), Sanayi Devriminden sonra insanlığın bugüne dek tanık olduğu en önemli olay olarak nitelendirilmektedir. Kaplan (1991: 5) ve Karip (1996: 245)’e göre birçok akademik yayında, Enformasyon Devriminin ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel alanlarda ve ilişkilerde köklü değişimlere yol açacağı ileri sürülmektedir. 20. yüz yılın ortalarında başlayan, özellikle son çeyreğinde yoğunlaşan değişimler, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da değişmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğu, eğitim sistemlerini geliştirmek amacıyla birçok yenilikler yapmıştır. Bu yenilikler, sistem düzeyinde reformları, modern kurumlar oluşturma çabalarını, modern öğretim araç ve gereçlerinin sağlanmasını, öğretmenlerin meslekî bilgi ve beceri düzeylerinin yükseltilmesini ve okul yönetiminde yenilikler yoluyla öğretme-öğrenme sürecini geliştirmeye yönelik değişik politika ve uygulamaları kapsamaktadır.

Bilindiği gibi sosyal ve eğitimsel değişimler bugünkü profesyonel uygulamaları kısa sürede etkisizleştirmekte ya da geçersiz kılmaktadır (Haris ve Bessent, 1969). Bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik alanlardaki değişimlerini de gündeme getirmekte; mal ve hizmet üreten tüm kişileri sürekli öğrenmeye ve kendilerini yenilemeye zorlamaktadır (Ersoy, 1996: 151-160).

Enformasyon toplumunda bilgi, toplumun stratejik kaynağını oluşturmaktadır. Bilgiyi üreten de kullanan da insan olduğu için insan kaynakları, dolayısıyla eğitim, toplumların varlığını sürdürebilmesinin olmazsa olmaz koşulu hâline gelmiştir. Süreç

içinde yaşanan bu önemli yapılanışların ardından, devamlılığı ve şekillenışı hâlen devam etmekte olan Bilgi Çağı ile bilinen her şey yeniden gözden geçirilmekte ve/veya yeniden yorumlanmaktadır. Bilgi Çağı'nda, yaşamın her alanına kendi kuralları, yapılanışı ve kültürüyle giren bilgisayar teknolojisi, yaşanan değişim/dönüşüm süreçlerinin kaçınılmaz ve doğal süreci olarak yeni kavramlar da üretmektedir. Bunlardan biri de Eğitimde Bilginin Sunumu'dur.

2.2. Hazırlık Yapılması Gereken Konular

2.2.1. Katılımcıların/İzleyicilerin Portresi

Sınıf düzeyi belirlenmelidir. Hitap edilecek grup kimlerden oluşmaktadır? Birden çok grup olacak mı? İçeriğe göre sayı sınırı olmalı mı? Katılımcılar aktarılabilecek bilgi hakkında fikir sahibi mi? (Neler biliniyor? Neler bilinmiyor?) Katılımcıların içerik ve yöntem hakkındaki fikirleri biliniyor mu? Sorularının yanıtları önceden araştırılmış olmalıdır.

Sunulacak Bilginin Etkileşimli Yol Haritası

Hangi konularda hazırlık yapılmalıdır? Sözel, yazılı ve bedensel iletişimde dikkate alınması gereken temel konular bilinmelidir. Jest, mimik, duygu yansımaları, bireysel görüntü ve davranış yönetimi çalışmaları yapılmalıdır. Katılımcıların/izleyicilerin ilgilerinin canlı tutulması ve aktarılabilmek istenen bilginin açık, net, tutarlı, anlaşılır ve beğenilebilecek biçimde iletilmesi gereklidir. İzlenecek yol haritasına ait etkinliklerin zaman plânlanması yapılmalı; herkesi konuya dâhil edebilme becerisi sergilenmelidir. Etkileşim çalışmaları soru, anket, problem çözümü, beyin fırtınası, sıralama, gruplama, eşli çalışma, grup çalışması gibi farklı etkinlikleri kapsamaktadır.

Sunum Yapacak Kişinin Kendini Hazırlaması

Beden dilini oluşturan el, kol hareketleri, bedenin duruşu, bacaklar ve ayaklar, minik adımlarla yürüme veya hafifçe sallanma gibi davranışları gözleyebilmek için ayna karşısında prova yapılmalıdır. Prova yapmak beden dili ile ilgili olası sorunları önceden görebilmeye, zayıf yanları geliştirebilmeye yardımcı olabilir. Konuyla ilgili veya konuya özel anlatımlarda gerekli beden dili desteğinin nasıl sağlanabileceği provada görülebilir. Görünüş, giyim-kuşamda uygunluk, temizlik, özenli tavır ve tutumlar, katılımcı/izleyicilerdeki ilk olumlu izlenimlere neden olabileceği ve sunum sürecini etkileyebileceği için önemlidir. Sunum kartlarının numaralandırılması, akıcılığa destek sağlayabilir ve olası karışıklık durumunda sorunu kolayca çözebilir. Yazılı bir akış plânı hazırlanması ve bunun masaya yapıştırılması ile hangi aşamada olunduğu görülebilir.

2.3. Eğitimde Bilginin Sunumu Aşamaları

Eğitimde bilginin sunumuna yönelik yapılacak her hangi bir çalışmada, yapılacak sunum için amaç, hedef, içerik, içeriğin düzenlenmesi ve sonuç kısımlarına odaklanılmalıdır.

Amaç: Hangi amaç ve/veya amaçlarla eğitsel bilgi sunumu yapılabilmek istenmektedir? Sorunun yanıtı, yürünen yolu ve yolların olası yol ayrımlarını yordayabilmek için gerekli olabilir. Her yol farklı bir amaç yaratabilir, her amaç içeriği değiştirebilir.

Öğrenenlerin çok yönlü, geniş ve düzeylerine uygun ayrıntılarda düşünmeye yönlendirilmesi gereklidir. Bu aşama, sununun ana hatlarının belirtilmesi ve sorgulanan, incelenen konunun ipuçları ile dinleyenlerde/izleyenlerde ilgi oluşturmasıyla ilgilidir. Aktarılmak için seçilen bilgi, derslerde işlenen konulardan veya güncel konulardan olabilir. Buna nasıl karar verileceği, sınıf ortamında demokratik olarak saptanmalıdır.

Hedef: Varılmak istenen sonuç nedir? Kanıtlanmak istenen tez/sav mı; çözülmek istenen problem mi bulunmaktadır? Aynı hedefe ulaşmak için bizden başka insanların, bizim ilgilendiğimiz konu ile ilgilenip ilgilenmedikleri araştırılmalıdır. Hedefe ulaşmak için bilginin doğru, öz ve kolay anlaşılıp, izlenebilecek biçimde paylaşılabilir olması çok önemlidir.

İçerik: Belirlenen amaç doğrultusunda varılmak istenen hedefe yönelik bilgilendirme, kanıt gösterme, çeşitli ve çok yönlü (tek bir alandan değil farklı alanlardan) destekler toplayarak, bunları anlatımı güçlendirmek için kullanmak gereklidir. İçerik, sunumların “gelişme bölümü” olarak düşünülebilir. Burada gereksiz ayrıntılardan kaçınılarak verilmek istenen mesajın özü aktarılmalıdır. İşte bu öz örneklerle zenginleştirilmelidir. Kapsamlı bilgiyi görsel malzemelerle destekleyerek başlıklar altında, öz hâlinde ekranda veya kartlarda açıklamak etkin bir anlatımdır.

İçerik düzenlemesi: İçeriğin düzenlenmesi, anlatımın görsel olarak nasıl daha canlı hâle getirileceği ile ilgilidir. Öğrenenin düzeyine uygun olarak seçilen tablo, harita, ölçümler, resimler, posterler, resim kartları, filmlerden kesitler, müzik gibi destekler, sunumun devamlılığı ve katılımcıların aktifliğini diri tutabilir.

Sonuç: Sonuç bölümünde, ilk aşamada aktarılan amacın tekrarlanması, hedefe ulaşıp ulaşılmadığı hakkında veri olabilir. Sunum, ana hatlarının, başlıkların, yanıtlanan-sorgulanan soruların yinelenmesi ile tamamlanabilir.

2.4 Eğitimde Bilgi Sunumunun Etkileşimle İşlevselleşmesi

Sunum yapacak kişi, tüm gözleri üzerinde hissedecek, incelendiğinin farkında olacaktır. Sunumun yapıldığı zaman içinde tüm ilgi odağı, sunumu yapan kişidir. Bu bağlamda sunumu yapan kişinin uygulaması ve benimsemesi gereken yöntemlere ilişkin önerilerde bulunulabilir.

Ruh hâli: Sunum başlamadan önce veya ilk başlarda heyecanlı, telaşlı olunabilir. Genelde herkeste böyle bir heyecan olabilir. İlk izlenimin çok önemli olduğunu bilerek, ilk bir kaç dakika çok hızlı konuşmamaya dikkat edilmelidir. Yumuşak, kararlı, sakin bir ses tonuyla açılış yapmak, güvenle katılımcıların gözlerine bakarak konuşmak, sunum yapan kişiyi ve ortamdaki herkesi rahatlatır.

Göz teması: Doğrudan göz teması ile iyi bir iletişim kurulabilir. Sunum yapan kişinin içtenlikli bakışları, katılımcıların sunum hakkındaki fikirlerini, duyarlılıklarını, içeriği izleyip izlemediklerini fark ettirebilir.

Ses kullanımı/Duraklamalar/Tekrarlamalar: Dinleyenlerin, sunum süresince sunum yapan kişiyi açık, net, anlaşılır biçimde duyabilmeleri gerekir. Cümle sonlarında, sesin alçalmaması, içeriği aktarırken tonlamalarda, vurgularda, sesin hız ve şiddetini ayarlama dikkatli ve bilinçli olunması sunumun etkinliğini artıracaktır.

Duru dil kullanımı: Düzgün, duru, yalın, gerekmedikçe yabancı sözcükler içermeyen bir konuşma dili kullanılmalıdır. Abartılı, yapay ve bozuk diksiyonla konuşmak, katılımcılar üzerinde, istenen etkiyi sağlamayacaktır.

Yumuşak geçişler/Vurgular: Sunumu yapan kişinin bir konuyu/bölümü bitirip diğerine geçişinde, katılımcıların akışı izlemelerini kolaylaştıracak kendine özgü ipuçları olmalıdır. Bu ipuçları ile ara bağlantılar kurulabilir.

Beden dili: Etkili beden dili kullanımı sunum yapan kişinin en önemli desteğidir. Kişinin kendinden emin görünmesi, ayakta duruş biçimi, el-kol, jest-mimik kontrolü, sakin ve konuya hâkim tavır ve tutumda olması, sunum yapılan kitlenin kendine değer verildiğini hissetmesine ve istekli, ilgili davranmasına neden olabilir. Her hangi bir araç kullanımı için katılımcılara sırt dönmemek ve plânlanmış fırsatlarla ortama, ara sıra soluk alma zamanları yaratmak gerekebilir.

Sunucunun Yeri/Hareketi/Katılımcılara Yakınlığı: Sunum yapan kişi tüm katılımcılara eşit uzaklıkta durmalıdır. Kullanım alanında rahat hareket edebileceği bir konumda olmalıdır. Hareketlerdeki sakinlik, düzen ve sağa-sola yönelimlerde telaşsızlık ortamı düzenleyen tutumlardır.

Görsel/İşitsel Araçların Kullanımı: Görsel-işitsel araçların kullanımında zamanlama plânlanması dikkatle yapılmalıdır. Amaç ve içerik doğrultusunda materyal seçilmelidir. Yoğun bilgi veya sayı içeren tablo, şema, harita kullanılmamalıdır. Eğer çok gerekliyse ek malzeme olarak katılımcılara dağıtılabilir. Sözel olarak sunumda kullanılmayacak, aktarılmayacak bilgiler slâytlara yazılmamalıdır. Seçilen malzemelerde dikkat edilen ayrıntılar (renk, ses, müzik vb.) bilginin kolay aktarımı amacıyla hizmet etmelidir.

İzleyici/Katılımcı ile İletişim: Sunum sırasında, sunan kişinin, sunulan bilgiye yönelik ilgisi, konuya yaklaşım biçimi, coşkusu, katılımcıları da olumlu duygulara güdüleyebilir. Burada yaşanan süreç, bir paylaşım sürecidir. Sunum sırasında, dinamik bir ses tonuyla sorulan özetleyici sorular, eşle veya grupta yapılan çalışmalar, kişilerin enerjilerini aktif tutabilir.

3. Bulgular

3.1 Sunumlarda Yapılmasına Dikkat Edilmesi Gerekenler

Aksan (1977: 81) ve Demirel (1999: 12)'e göre dil kavramını izleyen diğer bir kavram da anadili kavramıdır. Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir. Birey, anadilini annesinden ve yakın çevresinden öğrenmekte ve konuştuğu dilin tüm özelliklerini kazanmaktadır. Bu şekilde birey, annesinden ve aile çevresinden öğrendiği anadilini tüm yaşamı boyunca kullanmaktadır. Aile ve yakın çevrede başlayan anadili öğrenme süreci gelişmiş güzel kültürleme yoluyla olmakta; bunu okullarda kasıtlı kültürleme yolu izlemektedir. Okullarda yer alan kasıtlı kültürleme yoluyla anadili öğretimi dilin kurallarını ve doğru kullanımını bireylere kazandırmayı amaçlamaktadır.

3.2. Sunumlarda Yapılmamasına Dikkat Edilmesi Gerekenler

Yazılı kısmı kolay okunmayan görsel malzeme kullanılmamalıdır. Görsel

malzemeler çok fazla yazılı metin, resim veya renklendirmelerle doldurulmamalıdır. Sunum sırasında, hangi görsel malzeme ile ilgili konuşuluyorsa ondan söz edilmelidir. İlgili olmayan başka bir konudan söz edilmemelidir. Dinleyicilere sırt dönülmemelidir. Konuşurken çok hızlı, çok yavaş ya da rutin okuma şeklinde konuşulmamalıdır. Sunum yapılırken, kartlar üzerindeki notlardan okunmamalıdır. Kullanılan görsel malzemelerdeki yazılı ifadeleri bire bir olarak konuşmada kullanılmamalıdır.

Sunumlar, eğitimin her düzeyinde, aşamalı olarak ve meslekî yaşamda önemlidir. Okuma, yazma, dinleme, konuşma, aktarma ve araştırma becerilerinin tümünü içererek, belirli bir amaca yönelik, sözel, görsel ve işitsel etkileşimin önemini belirtirler. Eğitimde, yeni veya sentez hâlinde birikimli bilgi sunumu amaçlanmaktadır. Etkin sunum becerileri, özenle kullanılan bir sözel/yazılı ifade, anlamlı beden dili ve teknolojik görsel-işitsel araçların desteği ile izleyicileri kendinden emin, saygın ve ikna edici biçimde bilgilendirmek, yönlendirmek veya etkilemek adına çağımızda önem kazanmıştır. Sunumlarda iyi plânlama önemlidir. Eğitim özelinde, eğitimde bilginin sunumu aşamasına gelen bir öğrenenin nasıl plânlama yapması gerektiğini tahmin edebilmesi bile eleştirel düşünme yeteneğini ve bilişsel yetkinliğini özgürce kullanabilmesi anlamında değerlendirilebilir. Eğitsel sunum taslağının çalışılmasından önce, öğrenenler, öncelikle ilgili konu ve süreç kapsamında bilgilendirilmelidirler. Bu aşamalardan sonra öğrenenler sunumun tekniğine, nasıl hazırlanılması gerektiğine yönlendirilmelidir.

Sözlü iletişim becerileri temel iletişim süreçlerinde, toplumdaki her bireyin bir içeriği yaşadığı ortamın normlarına göre kodlayarak ulaştırma etkinliğinde kullandığı becerilerdir. Günlük yaşamımızda, iş ve/veya özel yaşamımızda yaşanabilecek iletişim kopuklukları, en basitinden en karmaşığına dek sorun nedeni olabilmektedir. Bilgi çağında ise iletişim kopuklukları daha yoğun ve kapsamlı olarak kendisini hissettirmektedir. Çünkü bilişim teknolojilerindeki hızlı değişim süreçleri, bireylerin aracı araçlar kullanarak iletişim kurabilmeleri sonucunu getirmektedir. Sözlü iletişim ve bu iletişimin özgün yapısı git-gide özelliklerini yitirmektedir.

Başaran (1989: 282), iletişimi, insanların birbirlerine anlam gönderme ve birbirlerini yanıtlama çabalarını içeren bir etkileşim sürecidir ki buna kişiler arası iletişim de denmektedir; diyerek tanımlamaktadır. Etkilemek, iletişimin amacıdır. Her ikisinin amacı da davranış değiştirme olduğu için Başaran yönetsel iletişimi, eğitsel iletişime benzetmektedir. Bu anlamda iletişim, iletinin aktarımı sürecindeki gönderen ve alıcı arasındaki ilişkilerde işlevsel olan gönderen, alıcı, kanal, ileti ve etki kavramlarını anlatır. Zaman zaman iletişimde bulunmak için bir amaç ya da bir eğilim vardır. İletişim, birinin diğerleri üzerindeki bir eylemi, diğerleriyle etkileşimi ve diğerlerine bir tepkisi olabileceği gibi bunların hepsi de olabilir (Mc Quail; Denis-Windahl; Sven, 1994). Günümüzde, kültürlerin birbirleriyle ilişkileri ve etkileşimleri çok hızlı yaşanmaktadır. Bu da kültürler arası iletişim ve etkileşim alanını geliştirmektedir. Usluata (1995)'ya göre kültürler arası iletişim araştırmalarının 3 genel basamağı vardır.

- 1.Belirli kültürlerdeki iletişimin niteliğini saptamak;
- 2.Kültürler arasındaki benzerlikleri ve ayrılıkları belirlemek;
- 3.Bu bilgiler ışığında değerlendirmelere gitmektir.

4. Yorum / Tartışma

Günümüzde, sözel iletişim, yerini teknolojik araç kullanılan yazılı iletişime kaptırılmış görünmektedir. Küresel olarak tüm dünyada, bilgisayar ve internet bağlantılı (msn) ve/veya cep telefonları (yazılı, resimli mesajlar) ya da dengi araçlar, yazılı iletişimin dil bilgisi yapısını da bozarak, kendine özgün bir jargon oluşturmuştur. Bu durum ise insanlar arası sözel iletişim becerilerini nitelik ve nicelik olarak geriletme riski anlamındadır. Sözlü iletişim becerileri geçmiş eğitim sistemi yapılarına göre günümüzde daha özenle ele alınmalıdır. Çünkü teknolojik gelişmelerdeki hız ve değişim süreci devamlılık göstermektedir. Bu da toplumların daha gelişkin yapılarla karşılaşacağını bir göstergesidir. İnsanların toplum içinde yaşamlarını sürdürdükleri ve sürdürecekleri gerçeğinden yola çıkıldığında en önemli gereksinimin iletişim becerilerini etkili, etkin, düzenli kullanabilmek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. İnsan olmanın en önemli özelliklerinden birinin konuşmak olduğunun bilinciyle, bu alanların özenle ele alınmaları ve sistemli, sistematik programlarla erken yaşlardan itibaren kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Bilgi çağının en hızlı süreçlerinin yaşandığı var sayılan günümüzde, gelişmelerden uzak kalmadan ama gelişmeleri de gereksinimler doğrultusunda güncelleyerek topluma taşımak gerekmektedir. Bunun en önemli aşaması, eğitim süreçlerinde öğrenenleri erkenden bilişim ile tanıştırmak ve bilişimi nasıl olumlu ve doğru olarak kullanacaklarının bilgi ve becerisini kazandırmaktır.

Bu bağlamda sunumlar, farklı bir anlamda ana dil edinimine ve ana dilin etkili kullanımına farklı anlamda okul ortamlarında da devamlılık içeriğinde destek olmaktadır. Konuşmalar düzenli ve tutarlı bir şekilde düzenlenmelidir. Sunuma başlamadan önce yeterince prova yapılmalıdır. Sunuma ad, soyadı ve konum söylenerek, kişisel tanıtım yapıldıktan sonra başlanmalıdır. Sunumun ana hatları, sunumdan sorumlu olan kişiye (öğretmen, başkan vs.) önceden verilmelidir. Dinleyiciler ile göz temasında bulunulmalı, beden diline dikkat edilmelidir. Her bölümün başlığı yeterince açık olmalıdır. Görsel malzemelerle sözlü anlatım arasındaki dengeye dikkat dilmelidir. Konuşma sırasında gereken durumlarda görsel malzemelere dikkat çekilmelidir. Ses vurgularında ve tonlamalarda, aktarılan bilginin önemine ve tekrarlamak için içeriğe uygun değişiklikler yapılmalıdır. Ana bölümler sonunda, katılımcıların sorularını yanıtlamak, ilgili sorular yöneltmek, sunumları canlı tutacaktır. Sunumların yazılı taslağı hazırlanmalıdır. Sunumlarda, fizikî ortam ve teknolojik donanımın etkisi kaçınılmazdır. Bu nedenle gerekli yapılanmanın sağlanabilmesi için sunum başkanından (öğretmen, grup lideri vs.) yardım alınmalıdır. Zamanın, sunumun içeriğine uygun olarak kullanılmasına özen gösterilmelidir. Çok uzun veya çok kısa sunumlardan kaçınılmalıdır. Süre, dinleyici grubun bilişsel düzeyine uygun olmalıdır.

5. Sonuçlar

Önerilen bu model, hem bilişim ve bilgi çağının yaşandığı günümüzdeki etkili sözel iletişim becerilerinin geliştirilmesine; hem teknoloji kaynaklı yaşanan/yaşanabilecek ana dil edinimi ve kullanımı süreçlerindeki olası sorunlara hem de okul ortamlarında yeterli, düzenli ve etkili olarak planlanmamış/programlanmamış dilsel becerilerin

kazanımının ve kullanımının sunum ortamlarında kazanılarak kullanılabilmesine çözüm olarak düşünülmektedir.

Bilgisayar destekli eğitim ve öğretimin hızla yaygınlaşması, öğretmenli veya öğretmensiz her ortamda eğitim-öğretimin devam ettiği gerçeğini gündemde tutmaktadır. Özellikle okul öncesi ve ilköğretim çağındaki çocukların pedagojik, sosyal ve bilişsel düzeyleri dikkate alınarak, bilgisayarla bire bir kaldıkları zamanlarda, çocukları olası sakıncalardan da uzak tutmanın bir yolu olarak, onları etkili, kaliteli, güncel çalışma ortamları ile donatmak, ebeveyn denetimini de dolaylı olarak bu yolla sağlamak için eğitsel bir düzenek oluşturulmalıdır. Bu bağlamda önerilen, eğitimde bilginin sunumuna yönelik yeni bir ders alanının müfredata alınarak, çocuklara temelden, hangi nitelikte eğitsel bilgiyi, hangi sunumlar özelinde tarayıp bulabilecekleri, seçici ve yorumlayıcı düzeyde kendilerini geliştirerek, hangi amaçlardan hangi hedeflere ulaşmak adına eğitimde bilgi sunumu yapabilecekleri kavratılmalıdır. Okul öncesi ve ilköğretim 1. kademeye kadar olan öğrenen kitlesinin bilgisayarlarda bire bir veya sınıf ortamlarında, bilgisayar destekli veya yüz yüze etkili sunumlarla tanıştırmaları ile yetinilebilir. Burada öğrenenlere, sezdirme ile ulaşmak olasıdır. Sunumdaki etki, tutarlılık ve sorularla yönlendirme ile düzeye uygun eğitimsel amaçlara ulaşılabilir. Buna benzer atölye çalışmaları ile erken dönemde nitelikli bilişsel birikimi oluşturabilmek olasıdır. Eğitimde bilginin sunumu, ister bilgisayar yazılım programı olsun isterse öğrenenlere ilgili konuyu öğretim amaçlı yüz yüze sunum olsun, dikkatle plânlamayı gerektiren hazırlık/hazırlanma sürecine yer verilmesi gereken temel bir alan olarak düşünülmelidir. Çünkü özellikle eğitim alanında bilgiyi anlamlı ve etkin paylaşmak, iletinin doğru algılanmasını sağlaması açısından önemlidir. Buradaki iletinin doğru algılanması, gerçekleşmiş öğretim olarak geri dönüt verebilecektir.

6. Öneriler

İnsanların toplum içinde yaşamlarını sürdürdükleri ve sürdürecekleri gerçeğinden yola çıkıldığında en önemli gereksinimin iletişim becerilerini etkili, etkin, düzenli kullanabilmek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bağlamda eğitim sistemlerinin;

Eğitim ve bilgi ilişkisini günümüz gereklerine göre güncelleyen sistematik eğitim programlarına gereksinimi vardır.

Bilginin plânlanmasının bağımsız bir ders olarak ele alınması ve buna uygun düzenlemeler yapılması gereklidir.

Bilginin sunumu, bilginin plânlanması dersinde etkinlik olarak düşünülerek işlevselleştirilmelidir.

Yaşanan süreç nedeniyle, sözel iletişim becerilerinde gözlemlenen sorunlar; ifade eksiklikleri nedeniyle toplumların geneline yayılan yalnızlaşma ve yabancılaşma gibi önemli sosyolojik olgular; küçük yaşlardan itibaren bireylere teknoloji ile sözlü becerileri birlikte ve etkili kullanma yöntemlerinin kazandırılmasıyla engellenebilir ve/veya aşılabılır.

Kaynaklar

- Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Sayı: 439.
- Bee, H. & Collins; H. (1992). *The developing child* G. Edition College Publishers.
- Dale, P. S. (1976). *Language development*. second edition. University of Washington, Seattle: Printed in the United States of America.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Ersoy, Y. (1996). *Hizmet içi eğitim ve yetiştirme kursunu geliştirme I*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 12.
- Fişek, G. O. & Yıldırım, S. M. (1993). *Çocuk gelişimi*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Haris, B. & Bessent, W. (1969). *In service education: a guide to beter practice*. New Jersey.
- Kaplan, Y. (1991). *Giriş. enformasyon devrimi efsanesi*. İstanbul: Rey Yayınları.
- Karip, E. (1996). *Etkili eğitim sistemlerinin geliştirilmesi*. Eğitim Yönetimi.
- Öğüt, A. (2003). *Bilgi çağında yönetim*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde dönüşüm: eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Reddi, U. V. (1991). *Sanayi devriminin aşılması. enformasyon devrimi efsanesi*. Derleyen ve Çeviren: Kaplan, Y. İstanbul: Rey Yayınları.
- Seeman, M. (1959). *On the meaning of alienation*. american sociological review. Vol 24. No: 6.
- Temel, Z. F. Ve Bekir Şimşek, H. (1998). *Erken çocukluk döneminde anlam bilgisinin gelişimi*. Türk Dili Dergisi. Sayı: 562.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. No: 150.
- Toffler, A. (1981). 3. Dalga. Çeviren: Seden, A. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Weinberg, C. (1971). *Education and social problems*. U. S. A.